

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:70)

(dnr U2015/03787/UH)

Inledning

I utredningen redovisas slutsatser, bedömningar och förslag. Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) lämnar här synpunkter företrädesvis på förslag och i något fall även på bedömningar där det är relevant för myndighetens verksamhet.

Synpunkter

Avsnitt 9.5 Konklusion och förslag

MYH instämmer i att en dialog mellan de olika intressenterna i dimensioneringsfrågor behövs och att lärosätena skapar arenor för systematisk samverkan mellan arbetsliv och andra lärosäten. I det sammanhanget är det viktigt att även studenter ges möjlighet att delta. MYH vill också uppmärksamma att de regionala kompetensplattformar som skapats och vars syfte är att samverka inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt kan vara lämpliga arenor för sådana diskussioner.

MYH är positiv till att UKÄ ges i uppdrag att utvärdera hur samverkansarenor fungerar och samla högskolor och berörda myndigheter till diskussion i dimensioneringsfrågor i samband med publiceringen av rapporten Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden. MYH ställer sig positivt till att delta i sådana diskussioner.

Avsnitt 10 Examensfrågor – 10.1 Studenter som inte avlägger examen - 10.1.6 Slutsatser, bedömningar och förslag

MYH ställer sig positivt till att högskolor utfärdar examensbevis utan att det åligger studenten att initiera detta.

När det gäller krav på examensbevis vill myndigheten uppmärksamma att i och med införandet av en svensk referensram för kvalifikationer för livslångt lärande möjliggör denna på sikt för arbetsgivare att bedöma individers kvalifikationer inte enbart utifrån formell utbildning utan också kvalifikationer som erhålls på annat

sätt och som motsvarar arbetsgivares behov. Det viktigaste borde vara att den arbetssökande kan visa på ett dokumenterat resultat av lärande oavsett var och hur detta skett, genom en valideringsprocess eller på annat vis.

Avsnitt 11 Högskolans gränser – 11.2 Yrkehögskolans utbildning – 11.2.2 Skillnader högskola – yrkehögskola

MYH vill uppmärksamma att den beskrivning som görs av yrkehögskolan i tabellen i avsnittet inte är fullständig. När det gäller kvalitetssäkring av utbildningar så sker den inte enbart av arbetslivet utan även till omfattande del av myndigheten i form av granskningar av ansökan, att den uppfyller kriterier som är angivna i bestämmelser, av tillsyn och kvalitetsgranskning under en utbildnings genomförande samt uppföljning av resultat och utfall efter en utbildnings avslut. I tabellen anges även att yrkehögskolan inte är forskningsanknyten. En utbildning inom yrkehögskolan ska ha sin grund i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster, men den ska även ha sin grund i vetenskap enligt 6 § lagen (2009:128) om yrkehögskolan. Detta innebär dock inte att den vetenskapliga ansatsen tar sig i samma uttryck som i en högskoleutbildning.

Utredaren anser att kriteriet för att avgöra vilken utbildning som hör till högskolan bör vara huruvida utbildningen är forskningsanknuten eller ej och föreslår att lärosätena tydliggör och höjer kraven på forskningsanknytning vad gäller kortare utbildningar.

MYH kan till viss del instämma i att det finns en oklar gräns mellan de två utbildningsformerna och att gränsdragningen mellan de två utbildningsformerna tydligare behöver klargöras. MYH vill dock uppmärksamma att även om resultat av lärande beskrivs som likartade för utbildningar inom yrkehögskolan och högskolan kan både längd, innehåll och undervisningsformer väsentligt skilja sig åt mellan utbildningarna. En yrkehögskoleutbildning ska väsentligen genomföras i samarbete med de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen. En utbildning får avslutas med en kvalificerad yrkehögskoleexamen, om utbildningen bland annat omfattar minst 400 poäng (2 år eller längre) minst en fjärdedel av utbildningstiden har bestått av lärande i arbete på en arbetsplats.

Även i de fall där resultat av lärande inte är likartad kan innehåll till viss del vara överlappande. I utredningen finns formuleringen "Gränsdragningen mellan yrkehögskolan och högskolan kan inte innebära att den ena eller andra utbildningsform ges monopol på vissa utbildningsmoment eller visst kunskapsstoff", vilket MYH anser vara rimligt. Den viktigaste utgångspunkten när det gäller gränsdragningen mellan högskoleutbildningar och utbildningar inom yrkehögskolan är huruvida de utbildningar som på "papperet" till synes är likartade också tillgodoser samma behov hos arbetslivet. I sådana fall är det relevant att se över var någonstans sådana utbildningar lämpligen bör finnas för att effektivt hantera statliga resurser.

De kortare utbildningarna inom högskolan har ofta en tydlig inriktning mot ett specifikt arbetsområde och en förväntad yrkesroll, exempelvis inom data och teknikområdet. Även om utbildningar inom högskolan primärt inte dimensioneras och utformas utifrån arbetslivets behov så syftar utbildningar både inom högskola och yrkehögskola till att kompetensförsörja Sverige, att tillgodose arbetslivets olika behov av eftergymnasial kompetens. Högskolan är den som till

omfattningen, i antal utbildade, tillgodoser den största delen av arbetslivets behov av eftergymnasialt utbildade. MYH anser därför att det även är relevant att beakta hur forskningsanknytningen på den grundläggande nivån tar sig i uttryck utifrån det anställande arbetslivets perspektiv.

Om de utbildningar inom högskolan som har en tydlig förväntad yrkesroll och en låg forskningsanknytning på sikt förväntas övergå till yrkeshögskolan, förutsätter detta en helt förändrad reglering för och organisation av yrkeshögskolan för att kunna hantera såväl mängd som långsiktighet. Här vill vi igen uppmärksamma att utbildningar beviljas för en viss tid att ingå i yrkeshögskolan och prövas utifrån hur väl de tillgodoser arbetslivets behov på kort sikt, varför förutsägbarheten av utbildningsutbudet både för arbetslivet och för studenter är en viktig aspekt att ta hänsyn till.

Utredaren föreslår också att lärosätena och Myndigheten för yrkeshögskolan utvecklar sin samverkan i syfte att identifiera utbildningar som överlappar i alltför hög grad. Utredaren föreslår att i de fall en utbildning inom högskolan synes sammanfalla med en utbildning i yrkeshögskolan, bör lärosätet visa på vilket sätt utbildningen i högskolan är knuten till forskning.

MYH instämmer i att det behövs ökad samverkan mellan yrkeshögskolan och högskolan. När det gäller enskilda utbildningar anser MYH att det primärt är utbildningsanordnaren av yrkeshögskoleutbildningar och lärosäten som bör ha kontakt med varandra för att identifiera eventuella överlappningar mellan utbildningar. MYH:s roll när det gäller samverkan bör vara på en övergripande nivå för att klara ut generella gränsdragningar mellan de båda utbildningsformerna.

I det sammanhanget vill MYH uppmärksamma att det inte enbart är överlappning av innehåll och resultat av lärande som är relevant att identifiera utan också bedömningar av arbetslivets behov utifrån det som anges i 1 kap. 3 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan för att en utbildning ska kunna ingå i yrkeshögskolan krävs också att den **svarar mot behov av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet som inte tillgodoses genom en utbildning enligt högskolelagen** (1992:1434) eller en utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina.

Ovanstående har MYH tolkat som att lagstiftarens avsikt har varit att undvika överlappningar och effektivitetsbrister. Däremot tolkar MYH att det får vara uteslutet att avsikten har varit att varje enskild högskola genom att erbjuda utbildningar som är snarlika utbildningar inom yrkeshögskolan få till konsekvens att MYH avslår utbildningar som uppfyller samtliga krav för tillstånd och som har en hög efterfrågan av arbetslivet. Däremot kan befintliga högskoleutbildningar få betydelse för vilken volym som MYH bör bevilja.

Högskolan ska vara representerad i de ledningsgrupper som finns för utbildningar som ger en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Detta torde innebära att det minskar risken för framtida överlappningar av utbildningar mellan de olika utbildningsformerna. Därför är det viktigt att utbildningsanordnare både inom yrkeshögskolan och anordnare inom högskolan har kontakter med arbetslivet för att identifiera dess behov av utbildade.

Ytterligare en aspekt som MYH vill uppmärksamma är att det kan förekomma ansökningar till MYH om att starta utbildningar som rimligen bör ligga på högskolan. Därför är det angeläget att en dialog mellan de olika utbildningsformerna kommer till stånd.

MYH anser därför att eventuella överlappningar mellan och behovet av utbildningar inom yrkeshögskolan och högskolan behöver utredas vidare och då även belysa hur de olika intressenterna såsom studerande och arbetslivet ser på anställningsbarhet och arbetsmarknadsrelevans för berörda utbildningar.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören efter föredragning av Britt-Inger Stoltz. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Christer Bergqvist, Johan Blom och Johnny Henriksson samt enhetschef Jenny Sörby och chefsjurist Anne Térden deltagit.

Thomas Persson
Generaldirektör

Britt-Inger Stoltz
Handläggare